

УДК 811.161.2'373.611:001.4(092)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/100-18>**Ірина ДЕНИСОВЕЦЬ,***orcid.org/0000-0002-1424-1652*

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри психології та педагогіки

Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

(Полтава, Україна) *denysovets.ira@gmail.com*

СЛОВОТВІРНІ ТЕРМІНОНАЙМЕНУВАННЯ В ЛІНГВІСТИЧНИХ ПРАЦЯХ ПАНТЕЛЕЙМОНА КОВАЛЕВА

У статті здійснено комплексний аналіз словотвірних термінонайменувань у лінгвістичних працях Пантелеймона Ковалева в контексті розвитку української дериватології та функціонування української наукової мови в діаспорному середовищі. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю введення до наукового обігу малодослідженої спадщини українських мовознавців-емігрантів, а також потребою осмислення їхнього посутнього внеску у формування національної лінгвістичної термінології.

На матеріалі праць П. Ковалева «Граматика української мови» (1946), «Українська мова» (1966), «Деякі особливості словотворення в українській мові» (1969) та «Український правопис» (1977) простежено особливості інтерпретації основних понять дериватології. Встановлено, що дослідник послідовно розмежовує прості (невивідні) та складені (вивідні) основи, акцентуючи на їхній семантичній структурі та ролі в процесах номінації. Значну увагу приділено аналізу афіксів як ключових словотворчих елементів, що, за концепцією вченого, виконують подвійну функцію: модифікують значення твірної основи або формують нове лексичне значення. Хоч П. Ковалів не послуговується сучасними термінами модифікаційне та мутаційне значення, подані ілюстрації засвідчують чітке розмежування цих дериваційних процесів.

У статті також проаналізовано термінний апарат дослідника щодо позначення структурних елементів слова. З'ясовано, що у ранніх працях він використовує терміни-інтернаціоналізми латинського походження (префікс, суфікс), тоді як у пізніших – надає перевагу питомим українським відповідникам (приросток, наросток), що засвідчує свідоме прагнення до націоналізації наукової мови.

Окрему увагу приділено витлумаченню словоскладання (у термінології П. Ковалева – словоскладення) як одного з провідних способів словотворення. Встановлено, що П. Ковалів визначає його як важливий морфологічний засіб номінації нових понять, подаючи розгорнуту класифікацію складених слів за їх структурними моделями та частиномовною належністю. Простежено еволюцію терміновживання дослідника – від складені слова до складні слова, що відображає загальні тенденції розвитку української лінгвістичної терміносистеми.

Визначено внесок ученого у розроблення класифікації способів словотворення. Зокрема, він виокремлює морфологічний спосіб як провідний, розмежовуючи афіксацію (суфіксну, префіксну, суфіксно-префіксну) та словоскладення. Водночас зафіксовано специфіку авторського терміновживання, зокрема використання терміна безпрефіксний спосіб на позначення безафіксного словотворення.

Узагальнення фактичного матеріалу дає підстави стверджувати, що словотвірна термінологія в працях П. Ковалева характеризується системністю, внутрішньою логічністю та орієнтацією на національні мовні ресурси. Умови функціонування в інішомовному середовищі зумовили особливу роль цієї терміносистеми, яка виконувала не лише науково-описову, а й культурно-ідентифікаційну функцію, сприяючи збереженню української мовної традиції.

Закцентовано, що науковий доробок П. Ковалева є вагомим внеском у розвій української дериватології, проте залишається недостатньо вивченим у сучасному мовознавстві. Обґрунтовано необхідність подальших досліджень, спрямованих на комплексне вивчення спадщини діаспорних учених, зіставлення їхніх терміносистем із материковою традицією та укладання реєстрів словотвірної термінології.

Ключові слова: словотвір, дериватологія, афіксація, словоскладання, діаспорне мовознавство, термінонайменування, П. Ковалів.

Iryna DENYSOVETS,

orcid.org/0000-0002-1424-1652

Candidate of Philological Science, Associate Professor,
Associate Professor at Psychology and Pedagogy Department
National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»
(Poltava, Ukraine) denysovets.ira@gmail.com

WORD-FORMATION TERMINOLOGY IN THE LINGUISTIC WORKS OF PANTELEIMON KOVALIV

A comprehensive analysis of word-formation terminology in the linguistic works of Panteleimon Kovaliv in the context of the development of Ukrainian derivatology and the functioning of Ukrainian scholarly language in the diaspora is presented. The relevance of the study is determined the need to introduce the insufficiently studied heritage of Ukrainian émigré linguists into academic circulation, as well as to reassess their significant contribution to the formation of national linguistic terminology.

Based on the works of P. Kovaliv – Grammar of the Ukrainian Language (1946), Ukrainian Language (1966), Some Peculiarities of Word Formation in the Ukrainian Language (1969), and Ukrainian Orthography (1977) – the article is examined the interpretation of key concepts in derivatology. It is established that the scholar consistently distinguishes between simple (non-derived) and complex (derived) stems, emphasizing their semantic structure and role in nomination processes. Considerable attention is paid to affixes as key word-forming elements which, according to the author's approach, perform a dual function: they either modify the meaning of the base or create a new lexical meaning. Although P. Kovaliv does not use the modern terms modificational and mutational meaning, the examples provided clearly demonstrate this distinction.

It is also analyzed the researcher's terminological system used to denote structural elements of the word. It is shown that in his earlier works he employs international (Latin-derived) terms (prefix, suffix), whereas in his later works he prefers native Ukrainian equivalents, which indicates a conscious effort to nationalize scholarly language.

Special attention is paid to the interpretation of compounding (referred to by P. Kovaliv as slovoskladennia) as one of the principal word-formation processes. It is established that the scholar interprets it as an important morphological means of naming new concepts and provides a detailed classification of compound words according to their structural models and parts of speech. The evolution of his terminology – from compound words to complex words – is also traced, reflecting general trends in the development of Ukrainian linguistic terminology.

The scholar's contribution to the classification of word-formation methods is also highlighted. In particular, he identifies the morphological method as the primary one, distinguishing within it affixation (suffixation, prefixation, and prefix-suffix formation) and compounding. At the same time, the specificity of his terminological usage is noted, including the use of the term prefixless method to denote non-affixal word formation.

It is shown that the word-formation terminology in P. Kovaliv's works is characterized by systematicity, internal coherence, and orientation toward national linguistic resources. Functioning in a foreign-language environment determined the special role of this terminological system, which performed not only a scientific descriptive function but also a cultural and identity-preserving one, contributing to the maintenance of Ukrainian linguistic tradition.

It is emphasized that P. Kovaliv's scholarly legacy constitutes a significant contribution to the development of Ukrainian derivatology; however, it remains insufficiently studied in contemporary linguistics. The need for further research aimed at a comprehensive study of diaspora scholars' heritage, comparative analysis of their terminological systems with the mainland tradition, and the compilation of registers of word-formation terminology is substantiated.

Key words: word formation, derivation, affixation, diasporic linguistics, term naming, P. Kovaliv.

Постановка проблеми. Однією з надважливих проблем сучасної лінгвоукраїністики є вивчення хронологічності й етапності становлення, формування, розвитку та кодифікації словотвірної терміносистеми сучасної української літературної мови, передусім тривалих пошуків адекватних термінологічних назв для понять словотвору як окремої галузі лінгвістичних знань. Адже наразі описано й докладно схарактеризовано періоди поступу фактично всіх терміносистем української мови (фонетичної, морфологічної, синтаксичної), крім словотвірної, як підсистеми української мовознавчої термінології, що становить упорядковану парадигму однослівних термінів і термінних

сполук, функціонування яких уможлиблює репрезентацію понять теорії словотвору, зокрема словотвірних одиниць і значень, традиційних і новітніх способів словотворення, словотвірних типів, категорій, моделей, парадигм та відношень, а також динаміки й системної організації дериваційних процесів на синхронному зрізі та в діяхронії.

Дериваційна термінологія як цілісний складник української граматичної терміносистеми має власну історію зародження, розвитку, систематизації, кодифікування та впровадження в контексті розвитку лінгвістичної думки. Проте словотвірну термінологію переважно побіжно аналізували в загальному історичному розвитку мовознавчих

термінів. В українському термінознавстві системне вивчення словотвірної термінології, її лексикографічне опрацювання як окремої галузевої терміносистеми розпочалося тільки наприкінці ХХ ст. (Горда, 2016: 5).

Водночас на сучасному етапі розвитку українського мовознавства посилюється зацікавленість до переосмислення наукової спадщини минулого, зокрема до тих її сегментів, які тривалий час залишалися поза належною увагою дослідників. Особливо актуалізується потреба ґрунтовнішого вивчення інтелектуального доробку представників української лінгвістичної думки, що виформувалася в умовах еміграції, далеко за межами України. Йдеться про так зване діаспорне мовознавство – важливий, проте недостатньо досліджений складник національної наукової традиції.

У цьому контексті особливу увагу привертає постать Пантелеймона Ковалева, наукова діяльність якого активно розгорталася в осередку української діаспори, де він повсякчас плекав самобутні традиції національної філологічної школи. Проте на сьогодні його науковий доробок залишається малодослідженим, а наявні публікації енциклопедійного характеру обмежуються переважно короткими життєписними довідками та фрагментарними згадками, тоді як системного аналізу його лінгвістичних праць, зокрема в аспекті словотвірної термінології, фактично не здійснено. Ці чинники зумовлюють актуальність пропонованої наукової розвідки.

Аналіз досліджень. Опрацювання питання поступу української словотвірної термінології ґрунтується на виокремленні відповідних історичних етапів та аналізі граматичних напрацювань у дериваційній царині, адже тривалий час словотвір української мови описували у структурі етимології та морфології, і лише з першої половини ХІХ ст. у тогочасних галицьких граматиках І. Вагилевича (1845), Я. Головацького (1849), Й. Левицького (1850), М. Осадци (1862), Г. Шашкевича (1865), П. Дячана (1865), О. Партицького (1873), О. Огоновського (1889), С. Смаль-Стоцького та Ф. Гартнера (1893), І. Верхратського (1899) та ін. фіксуємо початкові спроби авторського виформовування дериваційної термінології, а в перші десятиліття ХХ ст. етапність становлення і подальшого розвитку й кодифікації словотвірних термінів простежуємо у працях П. Залозного (1906), Є. Тимченка (1907), Г. Шерстюка (1907), І. Нечуя-Левицького (1914), В. Сімовича (1919), О. Курило (1921), Р. Смаль-Стоцького (1923), О. Синявського (1931) та ін. І лише наукова теорія І. Ковалика, обґрунтована в його дослідженнях у 60-х рр. ХХ ст., визна-

чила окремішний статус української дериватології як науки, що вивчає будову і творення похідних слів, зі своїм специфічним об'єктом, власною проблематикою і характерним поняттєвим апаратом. Теоретичні здобутки основоположника українського словотвору активно поглибили й змістовно розвинули його послідовники, зокрема питання афіксального словотворення представлено у працях Т. Возного, Н. Клименко, А. Грищенка, К. Городенської, В. Русанівського, В. Німчука, П. Білоусенка, Л. Костич, Є. Карпіловської, С. Воропай, С. Соколової, Г. Аркушин, Г. Волинець та ін.; словотвірна структура й семантика складних слів – Н. Клименко, К. Городенської, Л. Азарової та ін.; теоретичні засади синтаксичної деривації розробила К. Городенська; морфологічні словотвірні явища дослідили М. Кравченко, І. Демешко, Л. Асіїв, Н. Русаченко, М. Федурко та ін.; основоцентричне вивчення словотвору започаткував В. Грещук; теорію словотвірної парадигми іменника випрацювали Р. Бачкур, З. Валух та ін.; засади категорійного словотвору сформульовано у працях І. Вихованця та К. Городенської; цілісно проаналізував комплексні одиниці системи словотвору В. Олексенко. Натепер питання особливостей становлення й формування словотвірної терміносистеми української мови висвітлено спорадично у працях Л. Гумецької, В. Токар, С. Самійленка, С. Бевзенка, М. Жовтобрюха, З. Сікорської, Н. Гуйванюк, Л. Вакарюк, С. Панцьо, Л. Пени, Р. Коци, І. Синиці та ін. Єдиною працею, у якій на матеріалі галицьких шкільних граматики української мови другої пол. ХІХ – поч. ХХ ст. всебічно описано терміни на позначення понять словотвору, з'ясовано появу, походження, особливості розвитку та роль цих терміноодиниць у формуванні терміносистеми українського словотвору, є дисертація О. Горди «Становлення та розвиток словотвірної термінології в галицьких шкільних граматики української мови (друга пол. ХІХ – поч. ХХ ст.)» (Горда, 2016). Проте в усіх попередніх дериватологічних напрацюваннях не представлено кодифікацію словотвірної термінології у напрацюваннях П. Ковалева, зокрема у цьому контексті не обстежені такі його роботи: «Грамматика української мови» (1946), «Українська мова» (1966), «Деякі особливості словотворення в українській мові» (1969).

Метою статті є комплексний аналіз словотвірних термінонайменувань у лінгвістичних працях П. Ковалева в контексті поступу української дериватології, а також з'ясування їх ролі у збереженні й розвитку української наукової мови в умовах діаспори. Для досягнення поставленої мети доцільно

передусім окреслити науково-біографічний контекст діяльності П. Ковалева, а також визначити загальні тенденції формування словотвірної термінології в українській лінгвістиці, що вможливить адекватно інтерпретувати присутній внесок ученого.

Виклад основного матеріалу. Доктор філологічних наук Пантелеймон Кіндратович Ковалів був вельми авторитетною особистістю в українських та закордонних мовознавчих наукових колах. У різні періоди обіймав посади професора Українського вільного університету в Мюнхені та Українського технічного інституту в Нью-Йорку, ректора й професора Богословської академії УАПЦ в Мюнхені, як дійсний член уходив до Наукового товариства ім. Шевченка в США й Науково-богословського інституту УАЦ в США.

Народився майбутній лінгвіст 9 серпня 1898 року в м. Браїлові (нині смт Жмеринського р-ну Вінницької області). 1922 року успішно закінчив філологічний факультет та Семінар вищого типу з українського й слов'янського мовознавства (під керівництвом професорів Є. Тимченка і М. Грунського) в Київському університеті. У 1939 році захистив кандидатську дисертацію «Функції дієслівних префіксів в російській літературній мові», а в 1949 році в Українському вільному університеті виконав докторське дослідження на тему «Лексичний фонд літературної мови Київського періоду Х–XIV ст.». П. Ковалів викладав у київських закладах вищої освіти, зокрема читав курси української мови, історію граматичних учень та спецкурси з порівняльного слов'янського мовознавства.

У 1943 році лінгвіст переїхав до Львова, де викладав курси української мови в Театральній студії, а 1944 року його запросили працювати до Українського вільного університету у Прагу, де він стає членом Наукового історично-філологічного товариства. Згодом П. Ковалів їде до Мюнхена, де в університеті обіймає посаду професора українського мовознавства.

У 1949 році, П. Ковалів емігрує до Америки, проте й надалі залишається професором Українського вільного університету, зокрема головою Асоціації його професорів. у 1953 році П. Ковалева обирають головою Комісії мови філологічної секції НТШ у Нью-Йорку, а вже у 1957 році – головою Вашингтонського осередку НТШ (Чапленко, 1969: 4). У 1958 році науковця призначили на посаду професора Українського інституту в Нью-Йорку (Чапленко, 1969: 3). Помер П. Ковалів 15 листопада 1973 року в Нью-Йорку.

Науковий доробок П. Ковалева вирізняється ґрунтовністю, змістовністю, глибинністю та різно-

векторністю. Перебуваючи лівову частку життя за кордоном, він скрупульозно вивчав теоретичні аспекти історії української мови в царинах фонетики й граматики (монографії у співавторстві з М. Грунським «Історія форм української мови» (1931), «Нариси з історії української мови» (1941); одноосібні – «Історія української мови» (1949); «Основи формування української мови» (1959)). П. Ковалів є автором низки праць із зіставного слов'янського мовознавства («Українська мова та її становище серед інших слов'янських мов» (1954), «Слов'янські фонемі, походження і історичний розвиток (1965), «Проблеми слов'янського консонантизму» (1971)). Вивчав особливості поступу української лінгвістичної теорії в умовах еміграції («Здобутки з українського мовознавства на еміграції» (1969)), цікавився питаннями культури й стилістики української мови, акцентуаційних норм, правописних засад, опрацьовував проблему співвідношення понять «літературна мова» і «національна мова», а також взаємодії літературної мови й діалектів (Зорівчак, 2004: 257–258).

Об'єктом зацікавлення П. Ковалева неодноразово ставали й українська дериватологія та питомі риси українського словотворення. Зокрема, у розділі «Морфологія» «Граматики української мови» (1946) (Ковалів, 1946: 17) він характеризує види основ, зазначаючи, що ті «бувають двох родів: прості (або невивідні) і складені (або вивідні). Складені основи висловлюють складні поняття, що складаються з основного значення і додаткового (*вод-ичк-а, за-пис-а-ти*)» (Ковалів, 1946: 19). Водночас подає витлумачення перед- та післякореневих структурних елементів слів, називаючи їх латинськими термінами, пор.: «Частина основи, що має додаткове значення, зветься афікс. Якщо афікс стоїть після кореня, тоді він зветься суфікс. Якщо він стоїть перед коренем, то зветься префікс» (там само).

Інтерпретуючи афікси як «основні елементи слова, що з їх допомогою творяться нові слова», П. Ковалів торкається питання про модифікаційне й мутаційне значення у словотворі, проте не використовує для номінування цих явищ сучасних кодифікованих терміноодиниць, стверджуючи лише, що у «словотворенні афікси мають подвійне значення: 1) в одних випадках вони своїм додатковим значенням вносять в основне значення основи тільки певний відтінок значення, не міняючи основного змісту слова. Наприклад: *стіл–стол-ик, голова–голів-к-а, білий–біл-еньк-ий*. 2) в других випадках вони зовсім міняють основне значення основи, утворюючи своїм додатковим значенням цілком нове поняття. Наприклад:

харч – *харч-ів-ня*, *лежати* – *ліж-ко*, *добрий* – *добр-ість* (Ковалів, 1946: 20). Подані ілюстрації вможливають розуміння, що в першому випадку йдеться про модифікаційне значення, коли похідне слово набуває лише додаткових відтінків (зокрема, зменшености, збільшености, пестливости, зневаги тощо), а в другому випадку автор має на увазі мутаційне значення, коли утворена лексема набуває іншого значення.

За спостереженнями П. Ковалева, деякі слова «можуть мати по кілька суфіксів або префіксів, або суфіксів і префіксів разом. Наприклад: *хат-ин-к-а*, *по-ви-тир-а-ти*, *пере-роз-по-діл*» (Ковалів, 1946: 20).

Пізніше у праці «Українська мова» (1966) П. Ковалів зазначає, що до афіксів належать префікси, суфікси і закінчення (Ковалів, 1966: 71), а префікси і суфікси називає словотворчими афіксами, диференціюючи їх на іменникові, прикметникові й дієслівні (там само).

Зауважимо, що у працях «Граматика української мови» (1946), «Українська мова» (1966), «Деякі особливості словотворення в українській мові» (1969) П. Ковалів послуговується латинськими термінонайменуваннями на позначення структурних елементів слова (*префікси*, *суфікси*), а в «Українському правописі» (1977), виданому в Нью-Йорку, уживає питомі українські терміни (*приростки*, *наростки*), пор.: «Правопис приростків і наростків» (Ковалів, 1977: 29).

У всіх працях, де П. Ковалів торкається питання словотворення, описано спосіб складання, однак мовознавець називає його спочатку терміном *словоскладення*, акцентуючи, що «словотворення в українській мові не обмежується тільки суфіксами і префіксами. Велику роль відіграє словоскладення, як засіб позначення нових понять, дещо складніших своїм змістом» (Ковалів, 1946: 20–21). Він витлумачує цей спосіб як різновид морфологічного «засобу словотворення, тобто складення основ або цілих слів» (Ковалів, 1969: 15).

П. Ковалів проілюстрував витлумачення цього способу деривації прикладами власних імен і прізвищ відомих історичних осіб, пор.: *Святослав*, *Святополк*, *Мстислав*, *Ярослав*, *Ярополк*, *Перебийніс*, *Паливода*, *Варивода*, *Сивошапка* (Ковалів, 1946: 21). А на матеріалі різних частин мови докладно схарактеризував, що складеними словами бувають іменники, прикметники, дієслова і прислівники. Зокрема, він описав різні структурні типи складених іменників, зазначивши, що вони можуть поєднувати основи: а) іменника і дієслова – на позначення осіб, тварин і речей за їх діяльністю і призначенням: *грошолоб*, *людоджер*,

книго спілка, *сіножать* та ін.; б) прикметника і дієслова – на означення осіб і речей за певною ознакою: *суховій*, *первоцвіт*, *голодренець*, *новобранець* та ін.; в) прикметника і іменника – на означення осіб і речей за їх пасивною ознакою: *біловус*, *кривоніс*, *синьоцвіт*; г) числівника і іменника – на означення кількості: *п'ятизлотник*, *одноліток*, *тризуб*; ґ) іменника і іменника – на означення складних іменних понять: *верболіз*, *кругосвіт*, *буз дерево*; д) дієслова (наказ.) і іменника – на означення здебільшого казкових понять: *паливода*, *вернигора*, *клюйдерев* та ін.; е) словосполучень – на означення рівновартних понять: *добри вечір*, *добраніч*, *жалюгідний* (Ковалів, 1946: 21).

Складені прикметники, за спостереженнями П. Ковалева, містять у своїй структурі різні основи, зокрема: а) прикметника і іменника – на означення прикмети особи або людини в одній частині: *білозубий*, *довгов'язий*, *великорозумний*; б) прикметника і дієслова – на означення прикмети: причім, прикметник при дієслові набирає значення прислівника: *легковажний*, *низькорослий*, *правовірний*; в) іменника і дієслова – на означення прикмети, що її має особа або річ від діяльності, яка спрямована на іншу річ: *славолюбний*, *піснетворний*, *огнепальний*; г) іменника і іменника – на означення прикмети, що має особа або річ подібно до іншої особи або речі: *вовкозубий*, *качконогий*; ґ) числівника і іменника: *одноденний*, *двоногий*, *трикутний*; д) прикметника і прикметника: *жовтоблакитний*, *золотисто-кучерявий* (Ковалів, 1946: 22).

П. Ковалів зазначає, що «складені дієслова дуже рідко трапляються в українській мові. Складаються вони з різних основ: *верховодити*, *лихословити*, *легковажити*» та ін. (Ковалів, 1946: 22). А до складених прислівників, за спостереженнями дослідника, належать ті, що «складаються з двох коренів: *босоніж*, *ліворуч*, *горілиць*, *долілиць*» та ін. (Ковалів, 1946: 22).

Зазначимо, що термін *словоскладення* функціонує в усіх працях П. Ковалева, а ось лексеми, що постали на основі цього способу, мовознавець спочатку називає *складені*, а пізніше *складні*.

У праці «Деякі особливості словотворення в українській мові» (1969) торкається П. Ковалів і питання морфологічного способу словотворення, зауважуючи, що він є «найбільш важливим для збагачення словника. Цим способом творяться вже не абсолютно нові слова, а відбувається комбінація того, що вже існувало. Наприклад: *безпека* – *за-без-печ-енн-я*» (Ковалів, 1969: 10). Виокремлює мовознавець два основні види морфологічного способу: афіксація і словоскладення,

подаючи таке витлумачення афіксації: «творення слів з допомогою суфіксів і префіксів, що мають ще й назву морфем» (Ковалів, 1969: 10), зазначаючи, що «залежно від участі в творенні слова складотворчих елементів в афіксації виділяються три різновиди: суфіксний, префіксний і суфіксно-префіксний (Ковалів, 1969: 11).

А ось безафіксний спосіб у термінному апараті П. Ковалева подано як *безпрефіксний*, «який діє переважно при творенні від дієслів і прикметників і виходить за межі цього розділу» (Ковалів, 1969: 19).

Висновки. Проаналізований науковий доробок Пантелеймона Ковалева засвідчує системний підхід до виформовування української словотвірної термінології, що виявляється у прагненні до чіткості, однозначності та відповідності внутрішнім законам української мови. Установлено, що словотвірні термінонайменування, які функціонують у працях мовознавця, відображають як

загальнонаціональні тенденції розвою лінгвістичної термінології, так і специфіку функціонування української мови в діаспорному осередку. Плідна діяльність П. Ковалева, напевно, є прикладом свідомого плекання української мови за межами батьківщини й формування українськомовного інтелектуального простору діаспори. Водночас результати дослідження засвідчують наявність суттєвих лакун у сучасному українському мовознавстві, пов'язаних із недостатнім вивченням багатой спадщини діаспорних науковців. Це окреслює вектор перспектив подальших досліджень, зокрема в порівняльному вивченні термінонайменувань у працях діаспорних і материкових українських мовознавців, укладанні реєстру словотвірних термінів, уживаних у діаспорній науковій традиції, масштабнішому осмисленні ролі українського мовознавства в діаспорі як потужного чинника збереження національної ідентичності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Горда О. М. Становлення та розвиток словотвірної термінології в галицьких шкільних граматиках української мови (друга пол. XIX – поч. XX ст.): дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Львів, 2016. 353 с.
2. Зорівчак Р.П. Ковалів Пантелеймон Кіндратович. *Українська мова: Енциклопедія*. 2-ге вид., виправл. і доп. Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 2004. С. 257–258.
3. Ковалів П. *Грамматика української мови*. Мюнхен : Друкарня Дмитра Сажина, 1946. 148 с.
4. Ковалів П. *Українська мова*. Нью-Йорк : Наукове Товариство ім. Шевченка, 1966. 220 с.
5. Ковалів П. *Український правопис*: 2-ге вид. Нью-Йорк, 1977. 98 с.
6. Ковалів П. *Деякі особливості словотворення в українській мові*. Нью-Йорк, 1969. 21 с.
7. Чапленко В. Наукова діяльність проф. П.К. Ковалева. *Доповіді НТШ в ЗДА*. 1969. № 29. С. 3–16.

REFERENCES

1. Horda O.M. (2016) Stanovlennia ta rozvytok slovotvirmoi terminolohii v halytskykh shkilnykh hramatykakh ukrain-skoï movy (druha pol. XX – poch. XX st.). [Formation and development of word-forming terminology in Galician school grammars of the Ukrainian language (second half of the 19th – beginning of the 20th century)]. Lviv. 353 s. [in Ukrainian].
2. Zorivchak R.P. (2004) Kovaliv Panteleimon Kindratovych. [Kovaliv Panteleimon Kindratovych]. *Ukrainska mova: Entsyklopediia*. Kyiv : Vydavnytstvo «Ukrainska entsyklopediia» im. M.P. Bazhana. 257–258. [in Ukrainian].
3. Kovaliv P. (1946) *Hramatyka ukrainskoï movy*. [Grammar of the Ukrainian language]. Miunkhen : Drukarnia Dmytra Sazhyna. 148 s. [in Ukrainian].
4. Kovaliv P. (1966) *Ukrainska mova*. [Ukrainian language]. New York : Naukove Tovarystvo im. Shevchenka. 220 s. [in Ukrainian].
5. Kovaliv P. (1977) *Ukrainskyi pravopys*. [Ukrainian orthography]. New York. 98 s. [in Ukrainian].
6. Kovaliv P. (1969) *Deiaki osoblyvosti slovotvorennia v ukrainskii movi*. [Some peculiarities of word formation in the Ukrainian language]. New York. 21 s. [in Ukrainian].
7. Chaplenko V. (1969) *Naukova diialnist prof. P.K. Kovaleva*. [Scientific activity of Prof. P.K. Kovaliv]. *Dopovidi NTSH v ZDA*, 29. 3–16. [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 12.06.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 10.07.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 20.08.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

